

ПРОЕКТ НА ГЛОБАЛНА СТРАТЕГИЯ ЗА ОРАЛНО ЗДРАВЕ – ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА И ВЪЗМОЖНОСТИ

гл.експ.Евелина Тодорова, доц.Милена Владимирова, дм,НЦОЗА

email: e.todorova@ncpha.government.bg;

Резюме: Оралното здраве е важна съставна част от цялостното здраве и качеството на живот. През 2021 г. Световната здравна асамблея прие резолюция WHA74.5 за разработване на глобална стратегия за контрол на заболяванията на устната кухина. Стратегията цели подобряване на оралното здраве и постигане на универсално здравно покритие до 2030 г.

Ключови думи: орално здраве, глобална стратегия, универсално здравно покритие

GLOBAL STRATEGY FOR ORAL HEALTH – CHALLENGES AND OPPORTUNITIES

Chief exp. Evelina Todorova, Assoc. Prof. Milena Vladimirova, PhD, NCPHA

email: e.todorova@ncpha.government.bg;

Abstract: Oral health is a key component of overall health and quality of life. In 2021 the World Health Assembly adopted resolution WHA74.5 launching the development of a global strategy for oral disease control aiming to improve oral health and achieve universal health coverage by 2030.

Keywords: oral health, global strategy, universal health coverage

1. Въведение:

Оралното здраве е важна съставна част от цялостното здраве и качество на живот, свързано с много основни функции като дишане, хранене и общуване. Въпреки значението му, здравето на устната кухина остава незаслужено пренебрегвано в световен мащаб. През 2021г. Световната здравна асамблея прие резолюция WHA74.5, с която стартира разработването на Глобална стратегия за контрол на болестите на устната кухина, целяща подобряване на оралното здраве и осигуряване на универсално здравно покритие до 2030 г.

2. Цел:

Основната цел на стратегията е да насочи държавите-членки към разработване на амбициозни планове и създаването на ефективни национални политики за подобряване на оралното здраве, намаляване разпространението на болестите на устната кухина и осигуряване на равен достъп до качествени услуги и медицински интервенции, подкрепяйки стремежа към универсално здравно покритие. Стратегията има за цел и да установи конкретни показатели за напредъка в областта на оралното здраве, които трябва да бъдат постигнати до 2030 г.

3. Материал и методи:

Докладът се основава на данни от Глобалния доклад за състоянието на оралното здраве (GOHSR), който оценява тежестта на оралните заболявания. Стратегията идентифицира предизвикателствата и възможностите, свързани с оралното здраве, включително детерминантите и рисковите фактори за орални заболявания. В доклада са анализирани данни от различни източници относно разпространението на оралните заболявания и влиянието на социално-икономическите фактори.

4. Резултати:

Според доклада, над 3,5 милиарда души страдат от орални заболявания, които са предимно предотвратими. През 2020 г. са регистрирани 375000 нови случая на рак на устната кухина, а около 2 милиарда души изпитват финансови затруднения за лечение. Съществува тясна връзка между социално-икономическия статус и разпространението на тези заболявания. Разходите за лечение на орални заболявания формират значително финансово бреме, особено за бедните и уязвими групи. Докладът подчертава необходимостта от интегриране на оралното здраве в основните звена на здравната система и акцентира на недостатъчното финансиране и изолираност на секторите за орално здраве.

5. Заключение:

Състоянието на глобалното орално здраве е тревожно и изисква спешни действия. Основните принципи на стратегията включват интегриране на оралното здраве в първичната здравна помощ, насочване към социални детерминанти и устойчиво финансиране. Необходимо е сътрудничество между правителствата, неправителствените организации и частния сектор, за да се постигнат поставените цели за подобряване на оралното здраве в световен мащаб до 2030 г.

Настоящата стратегия ще служи като основа за политическо застъпничество и насърчаване на оралното здраве като част от цялостното здраве на глобално,

регионално и национално ниво.

Ключови думи: орално здраве, глобална стратегия, здравни услуги предотвратими заболявания, универсално здравно покритие

Оралното здраве е благосъстоянието на устната кухина, което е свързано с много основни функции, включително дишане, хранене, общуване, усмивка и установяване на социални връзки. Доброто орално здраве позволява на човек да реализира пълния си потенциал и да участва пълноценно в живота на обществото. Оралното здраве е неразделна част от цялостното здраве, благополучието и качеството на живот от раждането до старостта. Признавайки значението на сериозните заболявания и патологични състояния на устната кухина от гледна точка на глобалната перспектива на общественото здраве, през 2021 година Световната здравна асамблея прие резолюция WHA74.5 относно оралното здраве за разработване проект на Глобална стратегия за контрол на болестите на устната кухина (1). Стратегията предоставя информация за разработването на глобален план за действие относно оралното здраве, включително рамка за проследяване на напредъка с ясни измерими цели, които трябва да бъдат постигнати до 2030 г. Резолюцията относно оралното здраве и произтичащият от нея Проект на глобална стратегия се основават на Програмата до 2030 г., по-специално на Цел 3 за осигуряване на здравословен живот и насърчаване на благосъстоянието за всички във всички възрасти на ЦУР (Цели за устойчиво развитие) и цел 3.8 на ЦУР за постигане на Универсално здравно покритие (УНС – Universal Health Coverage). Универсалното здравно покритие (УНС) означава, че всички хора имат достъп до пълния набор от качествени здравни услуги, от които се нуждаят, когато и където имат нужда от тях, без финансови затруднения. То обхваща пълния континуум от основни здравни услуги, от насърчаване на здравето до профилактика, лечение, рехабилитация и палиативни грижи през целия живот. Предоставянето на тези услуги изисква здравни и медицински кадри с оптимална комбинация от умения на всички нива на здравната система, които са справедливо разпределени, адекватно подкрепени, с достъп до продукти с гарантирано качество и се радват на достойна работа. Светът не е на път да постигне значителен напредък към универсално здравно покритие до 2030 г.

Подобренията в покритието на здравните услуги са в застои от 2015 г. насам, а делът на разходите за здравеопазване от джоба се увеличава непрекъснато от 2000 г. насам. Този глобален модел е последователен във всички региони и в повечето държави. Между 2000 г. и 2021 г. индексът на покритие на услугата УНС се е увеличил от 45 на 68. Това показва, че през 2021 г. около 4,5 милиарда души не са били напълно обхванати от основни здравни услуги. Около 2 милиарда души са изправени пред финансови затруднения, включително 1 милиард изпитват катастрофални разходи за здравеопазване от собствения си джоб. Именно в тази връзка е препоръката на СЗО – да се преориентират здравните системи, като се използва подход на първична здравна помощ (ПЗП). Повечето (90%) от основните интервенции на УНС могат да бъдат доставени чрез подход на първичната здравна помощ, потенциално спасявайки 60 милиона живота и увеличавайки средната глобална продължителност на живота с 3,7 години до 2030 г. (2) На 21 ноември 2022 г. СЗО публикува глобален доклад за състоянието на оралното здраве (GOHSR, Global oral health status report). Това е важен доклад в широкия процес на мобилизиране на политически действия и ресурси за орално здраве. Докладът служи като ориентир за политиците, дава ориентация за широк кръг от заинтересовани страни, включително съответния частен сектор, и насочва процеса на застъпничество към постигане на орално здраве за всички. GOHSR предоставя първата по рода си цялостна картина на тежестта на оралните заболявания и подчертава предизвикателствата и възможностите за ускоряване на напредъка към универсално здравно покритие за орално здраве. Според данните в доклада приблизителният брой на случаите на орални заболявания по света (3.5 милиарда души) е с около 1 милиард повече от случаите на всичките пет основни незаразни болести (психични разстройства, сърдечно-съдови заболявания, диабет, хронични респираторни заболявания и рак), взети заедно. Глобалният доклад на СЗО за състоянието на оралното здраве прави преглед на най-новите данни за основните орални заболявания, рисковите фактори, предизвикателствата пред здравната система и възможностите за реформи (3). Ясното заключение на доклада е, че състоянието на глобалното орално здраве е тревожно и изисква спешни действия. Докладът служи като отправна точка за създателите на политики и ориентация за широк кръг от заинтересовани страни в различни сектори, за да насочи застъпничеството към по-добро приоритизиране на оралното здраве в глобален, национален и регионален контекст. В допълнение, докладът предоставя като отделен онлайн ресурс първите по рода си профили на оралното здраве за всички 194 държави членки на СЗО, като дава уникална представа за ключови области и маркери на оралното здраве, които са от значение за вземащите решения. (4)

Тежест на заболяванията на устната кухина

Смята се, че в света има повече от 3,5 милиарда случая на орални заболявания и патологични състояния на устната кухина, повечето от които са предотвратими. Съществува ясно изразена връзка между социално-икономическия статус на населението и разпространението и тежестта на оралните заболявания. През последните 30 години кумулативното разпространение в света на зъбния кариес, пародонталните заболявания и загубата на зъби остава непроменена при 45% от случаите, което е по-високо от разпространението на всяко друго незаразно заболяване. Ракът на устната кухина и ракът на устната в комбинация се нареждат на шестнадесето място по честота в света: повече от 375 000 нови случая са регистрирани през 2020 г. и близо 180 000 смъртни случая. Нома е некротично заболяване, което е признак на крайна бедност; започва в устата и завършва със смърт при 90% от засегнатите деца. Цепнатината на устната и небцето, които са най честите вродени краниофациални дефекти, се срещат при около 1 на 1500 новородени. Според оценките, травматични увреждания на зъбите имат глобален характер на разпространение и засягат повече един милиард души. Нелекуваните заболявания и патологични състояния на устната кухина, включително физикални симптоми, функционални ограничения и вредни ефекти върху емоционалното и социалното благополучие, са изпълнени с тежки лични последици. За хора, подложени на лечение за тези заболявания и патологични състояния, размерът на разходите може да бъде значителен и се превръща в тежко икономическо бреме. През 2015 г. лечението на заболяванията и патологичните състояния на устната кухина в световен мащаб са стрували от 357 милиарда долара директна цена и непреки разходи от 188 милиарда долара, като тези разходи варират значително между страните с високи, средни и ниски доходи. Такива заболявания и състояния през целия живот засягат непропорционално бедните и уязвими членове на обществото – по-често лица с ниски доходи, хора с увреждания, бежанци, затворници и лица, принадлежащи към социално изключени групи от населението.

Детерминанти и рискови фактори за оралното здраве

Заболяванията и патологичните състояния на устната кухина са пряко зависими от редица търговски детерминанти, т.е. стратегии и подходи, използвани от частния сектор за насърчаване на нездравословно поведение и употреба на нездравословни продукти. Заболяванията и патологичните състояния на устната кухина имат общи модифицируеми рискови фактори, които са характерни за основните незаразни заболявания – сърдечно съдови заболявания, рак, хронични респираторни заболявания, диабет. Към тези рискови фактори се включват всички форми на употреба на тютюн, злоупотреба с алкохол, висок прием на захар, човешки

папиломен вирус. С някои от тези рискови фактори се свързват вродените дефекти на устната и небцето и травматичното нараняване на зъбите. Към рисковите фактори се включват недохранване, съпътстващи инфекции, лоша хигиена на устната кухина.

Насърчаване на оралното здраве и предотвратяване на заболяванията на устната кухина

Усилията за насърчаване на оралното здраве и предотвратяване на оралните заболявания имат за цел да променят социалните и търговски детерминанти на оралното здраве в широк мащаб. Дейностите за насърчаване на здравето и превенцията на заболяванията на устната кухина обикновено не са включени в програмите за контрол на други незаразни заболявания, с които споделят едни и същи основни рискови фактори. През 2015 г. насоките на СЗО относно приема на захар за възрастни и деца предоставиха основана на доказателства връзка между приема на свободна захар, телесното тегло и зъбния кариес, което беше основание за силна препоръка за намаляване на количеството свободни захари, консумирани през целия живот. Въпреки това инициативите за обществено здраве в областта на стоматологията, насочени към намаляване на приема на захар са редки, а милиони хора нямат достъп до програми за промоция на здравето и превенция на заболяванията на устната кухина

Системи за орално здраве

Като цяло системите за орално здраве са недостатъчно финансирани, високо специализирани и изолирани от общата здравна система. В повечето страни основните услуги за орално здраве не са включени в обхвата на услугите, предоставяни при универсално здравно покритие и не се отнасят за дейности за контрол на незаразните заболявания. Услугите за орално здраве обикновено не са включени в пакета на първичната медицинска помощ и тяхното финансиране от частната или публичната система на здравноосигурителното покритие варира значително в различните страни. В много страни не се обръща достатъчно внимание на планирането на обучение на стоматологични кадри за задоволяване нуждите на населението от орални здравни услуги. Обучението на стоматологични кадри е фокусирано върху обучението на високоспециализирани зъболекари, а не върху стоматологични кадри от средно ниво, като например дентални асистенти, дентални медицински сестри, дентални терапевти и дентални хигиенисти

Визия, цел и ръководни принципи

Визията на тази стратегия е постигане на универсално покритие до 2030 г. на услуги за орално здраве. Универсалното покритие за орално здраве означава, че всеки има достъп до основни качествени здравни услуги, които отговарят на неговите нужди и които може да използва, без да изпитва финансови затруднения. Те включват интервенции за насърчаване на оралното здраве и превенция, лечение и рехабилитация на хора със заболявания и патологични състояния на устната кухина през целия живот. Покритието за орално здраве е предназначено да гарантира, че всички хора имат възможност да постигнат максимално достижимото ниво на орално здраве, което допринася за тяхното здравословно и продуктивно състояние на живот. Постигането на възможно най-високо ниво на орално здраве е основно право на всеки човек.

Целта на стратегията е да насочва държавите-членки в развитието на амбициозни национални отговори за подобряване на оралното здраве, намаляване на заболяванията и други патологични състояния на устната кухина, намаляване на неравенствата в достъпа до услуги и грижи за оралното здраве, изследване на възможни цели и показатели, съобразени с националния контекст и препоръки, които ще бъдат предложени в глобалния план за действие на СЗО за орално здраве.

Насоките на стратегията са заложени върху следните принципи:

Принцип 1. Подход на общественото здраве към оралното здраве. Подходът на общественото здраве към оралното здраве трябва да осигури максимална полза за най голям брой хора, така че да противодейства на най-честите и тежки заболявания и патологични състояния на устната кухина. За да се постигне тази цел, програмите за защита на оралното здраве трябва да бъдат интегрирани в по-широки и по-координирани усилия за обществено здраве. Подходът на общественото здраве към оралното здраве трябва да бъде разширен и насочен към ранните действия, включващи широк кръг от заинтересовани страни, включително представители на социални, икономически, образователни, екологични и други сектори.

Принцип 2: Интегриране на оралното здраве в първичната здравна помощ. Първичната здравна помощ е от ключово значение за укрепване на системите на здравеопазване. Интегрирането на основни услуги за орално здраве в рамките на първичната здравна помощ, наред с други услуги за лечение на незаразни заболявания, е съществен компонент от покритието на универсалната услуга за здравеопазване.

Тази интеграция има много потенциални предимства, вкл. увеличаване на шансовете за превенция, ранна диагностика и контрол на съпътстващите заболявания и по-справедлив достъп до цялостно и качествено здравеопазване.

Принцип 3: Нов модел за обучение на работната сила за орално здравеопазване за задоволяване на нуждите на населението. Планирането на ресурсите и моделите за обучение за орално здраве трябва да осигуряват по-тясна връзка между системите за образование и професионално обучение на работещите в здравеопазването с потребностите на населението от орални здравни услуги. Това налага реформиране на системите на здравеопазване, образование и планиране на ресурсите, за да се осигури достатъчен брой стоматологични кадри, предоставящи основни услуги за орално здраве, както и преценка на функциите и квалификацията на доставчици на орални здравни грижи от средно ниво.

Принцип 4: Орално здравеопазване, насочено към хората. Системата за орално здраве, насочена към хората, включва целенасочено проучване на проблема за лица, семейства и общности, включително лица, страдащи от заболявания и патологични състояния на устната кухина. При този подход хората се разглеждат като участници и бенефициенти на доверени системи за орално здраве, които хуманно и цялостно отговарят на техните нужди и предпочитания. Визията за орално здраве, ориентирана към хората, активно насърчава грамотността за орално здраве, споделянето на информирано решение и самоконтрол. Чрез този процес на хората се предоставят възможности, умения и ресурси, които да използват активно и уверено за своето орално здраве.

Принцип 5. Индивидуален подход към оралното здраве през целия живот. През целия си живот хората са изложени на рискови фактори, водещи до болести и патологични състояния на устната кухина. Резултатите от тези ефекти могат да варират и да се натрупват с течение на времето, което води до усложнения по-късно, особено на фона на появата на други незаразни заболявания. Тази причинно-следствена връзка показва важността от включването в подходящи цели и съобразени с възрастта здравни програми за орално здраве – програми за бременни жени, кърмачета, деца, юноши и възрастни хора.

Принцип 6. Оптимизиране на дигиталните технологии за орално здраве. Цифровите технологии имат стратегическо приложение в областта на оралното здраве на различни нива – въвеждане на електронно

обучение в системите за орално здраве, телемедицина между лекари, възможност за ранно откриване, наблюдение и насочване за лечение на заболявания и патологични състояния на устната кухина в рамките на първичната здравна помощ.

Стратегически цели:

Стратегическа цел 1. Управление на сектора на оралното здраве: Укрепване на политическата ангажираност и подобряване ефективността на разпределението на ресурсите за орално здраве, укрепване на лидерството и създаване на взаимноизгодни партньорства в сектора здравеопазване и извън него. Тази стратегическа цел трябва да осигури признаване на значението на оралното здраве и интегрирането му в съответните политики и програми за обществено здраве в рамките на по-широки национални програми за борба с незаразните болести и постигане на универсално здравно покритие. Дейностите, свързани с оралното здраве, трябва да бъдат интегрирани в дейностите за борба с хроничните незаразни болести и други съответни здравни услуги. От голямо значение е формирането на устойчиви партньорства в сектора здравеопазване и извън него, както и взаимодействие с местното население и частния сектор.

Стратегическа цел 2: Промоция на здравето и превенция на заболяванията на устната кухина: Те гарантират, че всички хора имат възможност да постигнат най-високия постижим стандарт на здравеопазване в областта на оралното здраве и предприемане на действия за намаляване влиянието на социални и търговски детерминанти и рискови фактори за заболявания и патологични състояния на устната кухина. Тази цел изисква научно обосновани, рентабилни, ефективни и устойчиви решения за насърчаване на оралното здраве и интервенции за профилактика на заболявания и патологични състояния на устната кухина. На високо ниво насърчаването на оралното здраве включва развитие на национални политики и насърчаване на действията на общността по отношение на оралното здраве за постигане на равенство в тази област. Мерките за превенция са насочени към намаляване на въздействието на основните рискови фактори, свързани със социални и търговски детерминанти на оралните заболявания и състояния. Тези инициативи трябва да бъдат напълно интегрирани и допълващи се в подходящи стратегии и политики за превенция на хроничните незаразни болести – употреба на тютюн, злоупотреба с алкохол и консумация на нездравословна храна и напитки, както и използването на флуор за предотвратяване на зъбен кариес.

Стратегическа цел 3: Първично орално здраве: Укрепване на човешките ресурси и осигуряване финансова защита.

Целта е да се увеличи достъпа на цялото население до безопасни, ефективни и достъпни първични грижи за устната кухина чрез пакет интервенции за постигане на универсално здравно покритие. Основният пакет трябва да включва промоция на оралното здраве и превенция на заболявания и патологични състояния на устната кухина, както и услуги, насочени към премахване на болка, инфекции, наранявания, дисфункции и злокачествени заболявания на устната кухина, насочване към специалисти. Доставчиците на орални здравни грижи трябва да бъдат част от първичната здравна помощ и да работят в тясно сътрудничество с други здравни специалисти за елиминиране на общи рискови фактори и за общ медицински контрол. Финансовата защита, постигната чрез разширяване на здравноосигурителното покритие с грижа за оралното здраве е един от основните фактори за постигане на универсално покритие на здравни услуги.

Стратегическа цел 4. Информационна система за орално здраве: подобряване на системите за наблюдение и информация за оралното здраве, за да се осигури навременна и подходяща обратна връзка до политиците за разработване на политика, основана на доказателства с данни. Тази цел включва създаването на по-ефикасни и ефективни информационни системи за планиране, управление и разработване на политики в областта на оралното здраве. Укрепването на информационните системи за орално здраве на национално ниво трябва да включва систематично събиране на данни за заболяванията на устната кухина, рисковите фактори и разхода на ресурси. Също така е необходимо създаване на системи за мониторинг за проследяване на изпълнението и въздействието на съществуващите стратегии и програми в областта на оралното здраве.

Стратегическа цел 5: Изследователска програма за здравето на устната кухина а: Тази цел насърчава разработването и постоянното актуализиране на нова изследователска програма, фокусирана върху обществените здравни аспекти на оралното здраве и иновации за по-ефективно въздействие върху оралното здраве. Целта се фокусира върху изследване на здравните системи - модели човешки ресурси, цифрови технологии и аспекти на общественото здраве, свързани със заболявания и състояния на устната кухина (мерки за първична медицинска помощ, минимално инвазивни интервенции, алтернативни дентални възстановяващи материали, екологично устойчиви практики и икономически анализ), за да се преценят икономически ефективните интервенции.

Роля на държавите-членки, партньорите и СЗО. СЗО има водеща и координираща роля в насърчаването и наблюдението на глобалните действия за орално здраве.

СЗО ще определи общата посока и приоритетите, глобалното застъпничество, партньорствата и работата в мрежа за орално здраве, формулирането на базирани на доказателства политики, предоставянето на техническа подкрепа на държавите-членки. СЗО ще продължи да се ангажира с глобални партньори в областта на общественото здравеопазване, ще насърчава участието на неправителствени организации и гражданското общество, ще улеснява съвместното прилагане на стратегията, особено по отношение на нуждите на страните с ниски и средни доходи. Държавите-членки чрез своите правителства имат отговорност да включват всички сектори на обществото, да разработват ефективни мерки за превенция на заболявания и патологични състояния на устната кухина и тяхното управление, за насърчаване на оралното здраве и намаляване на неравенства в достъпа до грижи за устната кухина. Те трябва да разпределят подходящ бюджет за орално здраве въз основа на разходите за интервенция и инвестиционни случаи за постигане на универсално здравно покритие. Държавите-членки следва да предприемат стъпки, за да гарантират, че оралното здраве става солидна, достоверна и неразделна част от националната здравна политика и че националните звена за орално здраве имат достатъчен капацитет и ресурси за осигуряване на силно лидерство, координация и отчетност по въпроси, свързани с орално здраве. Държавите-членки могат да укрепят капацитета на системата за орално здраве чрез включване на първичната орална здравна помощ в обхвата на услугите, предоставяни в рамките на универсално здравно покритие, осигуряване на достъпност на основните дентални лекарства и консумативи, както и друго оборудване или материали за лечение на заболявания и патологични състояния на устната кухина, приоритет на екологична и по-малко инвазивна стоматология. Държавите-членки следва също така да извършат необходимата оценка и преориентиране на персонала по орално здраве, за да отговори на нуждите на населението, да разглеждат въпроси, свързани с детерминантите на оралното здраве и рисковите фактори за заболявания и патологични състояния на устната кухина, регулиране на продажбата и рекламата на нездравословни продукти, противодействие на търговските интереси, които са в основата на свързаните рискове. Държавите-членки следва да подобрят наблюдението, събирането на данни и мониторинга в области на оралното здраве за информирано вземане на решения и управление на информацията. Такива дейности включват засилване на интегрираното наблюдение за заболявания и патологични състояния на устната кухина, както и анализ на системни данни за политиката и програмите за орално здраве. Държавите-членки следва да преразглеждат критично и непрекъснато да актуализират своите програми за образование и обучение за здравни специалисти за орално здраве.

Международното партньорство играе важна роля за постигането на целта и задачите на тази стратегия на глобално, регионално и национално ниво, чрез обмен на информация, изграждане на капацитет и съвместни изследвания.

Необходима е координация между институциите на Организацията на обединените нации, междуправителствените органи, неправителствени организации, професионални асоциации, пациентски групи, академични среди и изследователски институции. Най-ефективен начин за подкрепа и партньорство в изпълнението на тази стратегия ще бъде тяхното обединяване в действаща международна Коалиция за орално здраве. Гражданското общество трябва да играе роля в насърчаването на правителствата да развият амбициозни национални мерки за орално здраве и насърчаване на тяхното прилагане. Гражданското общество може също да се застъпва за потребителите на здравни услуги пред правителствата с призив към производителите на храни и напитки да произвеждат полезни здравни продукти, да подкрепят правителствата в изпълнението на техните програми за борба с тютюна, да формират инициативни групи за предлагане на здравословни продукти и флуорирани пасти за зъби, включително чрез субсидиране или намаляване на данъци. Частният сектор може да стане по-активен и да допринесе повече за национални програми за орално здраве на работното място, включително чрез прилагане на най-добри корпоративни практики и планове за здравно осигуряване, да предприеме конкретни стъпки, за да спре маркетинга и рекламата на продукти, причиняващи заболявания и патологични състояния на кухината устата. Частният сектор също трябва да се стреми да подобри достъпа до безопасна, ефективна и качествена дентална апаратура. Освен това трябва да ускори проучването на достъпен софтуер. Стоматологичните специалисти в частния сектор могат да предоставят подкрепа на националните органи и публичната администрация при изпълнението на стратегията чрез публично-частни партньорства за предоставяне на основни услуги за орално здраве чрез подпомагане на планирането и прилагането на национални превантивни дейности и участие в събирането и мониторинга на данни за състоянието на оралното здраве. (1).

Политики нагоре по веригата за насърчаване на по-здравословен избор

Необходим е цялостен пакет от интегрирани политически мерки – законодателни, регулационни и фискални политики нагоре по веригата, в т. ч. и по-строги разпоредби относно маркетинговите стратегии, използвани от хранително-вкусовата промишленост за рекламиране на техните продукти, специално за деца и младежи.

Налице е нужда от много по-строг контрол по отношение етикетирането на храните, за да се даде възможност на потребителите да направят информиран по-здравословен избор.

Заклучение

Приетата резолюция WHA74.5 относно оралното здраве за разработване на Глобална стратегия за контрол на болестите на устната кухина ще служи като отправна точка за положителни промени в глобалната политика в областта на оралното здраве за сътрудничество между правителства, неправителствени организации и частния сектор, за насърчаване на оралното здраве като част от цялостното здраве на глобално, регионално и национално ниво, за да се постигнат поставените цели за подобряване на оралното здраве в световен мащаб до 2030 г. (5)

Библиография

1. World Health Organization, Seventy-Fourth World Health Assembly Wha74.5, Agenda item 13.2, 31 May 2021, Oral health, https://apps.who.int/gb/ebwha/pdf_files/wha74/a74_r5-en.pdf
2. World Health Organization, Universal health coverage (UHC), [https://www.who.int/news room/fact-sheets/detail/universal-health-coverage-\(uhc\)](https://www.who.int/news room/fact-sheets/detail/universal-health-coverage-(uhc))
3. Global oral health status report: towards universal health coverage for oral health by 2030, 18 November 2022, <https://www.who.int/publications/i/item/9789240061484>
4. DRA, <https://dentalresourceasia.com/bg/who-launches-global-oral-health-status-report/>
5. EuroHealthNet, <https://eurohealthnet-magazine.eu/bg/oral-health-matters-reframing-oral-health-as-a-public-health-priority/>